

VEČER – Archiv 2002

Večer, Ponedeljek, 16.12.2002, PO SVETU , avtor: Boris Jaušovec, stran: 7

Slovenski veleposlanik Ernest Petrič prvič pri štajerskih Slovencih

Naj ne tekmujejo s številkami

Ernest Petrič je obiskal Pavlovo hišo in se srečal z vodstvom društva Sedmi člen ter z lokalnimi predstavniki oblasti in gospodarstva

Laafeld/**Potrna** (od našega poročevalca)

Dr. Ernest Petrič, novi slovenski veleposlanik na Dunaju, kamor je pred približno štirimi meseci prišel z ambasade v Washingtonu, je konec minulega tedna v spremstvu častnega konzula Slovenije v Gradcu Kurta Oktabetza prvič obiskal Pavlovo hišo in Društvo 7. člen za štajerske Slovence v Avstriji, pričakali pa so ga tudi predstavniki lokalne avstrijske oblasti in gospodarstva.

Daljši pogovor je bil odkritosrčen in v znamenju ugotovitev, da sta se strpnost in sožitje prebivalcev ob slovensko-avstrijski meji v zadnjih letih precej izboljšala. Veleposlanik Petrič se je spomnil, da leta 1969, ko je Gradec obiskal kot član takratne slovenske vlade, slovenska delegacija niti v sanjah ni mogla načeti vprašanja zamolčane slovenske manjšine na Štajerskem, veljalo pa je tudi obratno. Avstrijci so morali držati jezik za zobmi, če niso hoteli gostov "užaliti" z vprašanji o usodi nekdanje nemške manjšine v Sloveniji.

Predsednik društva Branko Lenart je podrobno opisal zgodovino društva, ki je po ustanovitvi konec osemdesetih šlo skozi težke preizkušnje, kulminirale pa so s pošiljko pisemske bombe leta 1993, ki pa na srečo ni eksplodirala. Po tem dogodku so se stvari začele spreminjati, meje v glavah padajo, padle pa bodo tudi dejansko, saj je bila Slovenija te dni povabljena v Evropsko unijo. Glavni tajnik društva Michael Petrowitsch je visokemu gostu predstavil Pavlovo hišo in njeno multikulturno naravnost, ki ni dobra le za precej asimilirano tukajšnjo manjšino, temveč si je v umetniških in drugih krogih v petih letih obstoja pridobila zavidljiv sloves, ki sega čez meje obeh držav, celo na Hrvaško, Madžarsko in tudi v Nemčijo. V tem smislu se je zahvalil za pomoč Slovenije, čeprav se zavedajo, da je dragocena tudi pomoč z Dunaja, še najraje pa bi videli, da bi postala trdnejša in obsežnejša še pomoč deželne vlade, saj navsezadnje v hiši stržejo kulturnim potrebam predvsem avstrijskih davkoplačevalcev. Veleposlanik Petrič, vsaj tako se je zdelo prisotnim, je poslanstvo društva in Pavlove hiše razumel zelo realistično in obljubil, da Slovenija hrbta ne bo obrnila.

Prav izmikanje deželne vlade in deželne glavarke Waltraud Klasnic, ki jo je Petrič v Gradcu obiskal pred srečanjem v Potrni, ostaja še naprej problem, saj dežela slovenske manjšine uradno pravzaprav še ni priznala. Manjšinski sosvet, v katerem so predstavniki štajerskih Slovencev zgolj kooptirani člani brez pravice do glasu, je na zadnji seji enodušno sprejel pobudo, da sedaj 16-članski sosvet razširijo še z dvema štajerskima članoma. Klasniceva pa meni, da bi med sedanjim člani lahko imeli nekoga, ki bi zastopal interese štajerskih Slovencev. Kljub tem različnim pogledom pa je Petrič tudi po sestanku s Klasničevo optimističen, saj naj bi bila splošna klima pozitivna, precej drugačna na Koroškem, kjer še vladajo prastrahovi pred "slovenizacijo". To izkazuje tudi podatek, da je avstrijskih Štajercev, ki govorijo tudi slovensko, po zadnjem popisu več kar za 30 odstotkov. Ernest Petrič je ob tem dejal, da Slovenijo ta podatek veseli, vendar na to ne gleda kot na kakšno tekmo, želi predvsem, da se med večino ustvari podpora manjšini.

Okrajni vodja štajerske gospodarske zbornice Josef Majcen je veleposlaniku

sporočil željo, da za Slovenijo ne bi veljalo sedemletno prehodno obdobje pri prostem pretoku delovne sile in napovedal možnost, da dežela Štajerska s Slovenijo pripravi ustrezen bilateralni sporazum. Deželni poslanec Anton Gangl je pozdravil slovensko vztrajanje pri izgraditvi svojega dela petega evropskega koridorja, zaželel pa si je, da bi Slovenija z Avstrijo nanj izgradila priključke, denimo železniško progo med Lipnico in Mursko Soboto. Okrajni župan radgonske okolice Peter Frankl pa se je pohvalil, da se uči slovensko in da si želi pospešenega sodelovanja na področju infrastrukture s sosednjo Gornjo Radgono.

Večer, Petek, 15.11.2002, KULTURA IN ŠOLSTVO , avtor: Darinko Kores Jacks, stran: 12
Mednarodni mostovi v Pavlovi hiši

Drevi ob 18.30 bodo v kulturnem centru slovenskega kulturnega društva 7. člen za avstrijsko Štajersko **Pavlova** hiša v kraju Potrna (Laafeld) pri avstrijski Radgoni (Bad Radkersburg) odprli fotografsko razstavo Mostovi-Brücken-Hidak. Na razstavi, ki jo je pripravila kustusinja Susanne Weitlaner, bodo svoja dela predstavili madžarski ustvarjalci Laszlo Gyügyi, Istvan Hagymas, Melinda Kovacs, Laszlo Nemeth, Gabor Ruda, Karoly Istvan Selenyi in Janos Valko. Razstavljenе fotografije prikazujejo predvsem most Marije Valerije med mestoma Esztergom na Madžarskem in Šturovo (Parkany) na Slovaškem, ki je bil med drugo svetovno vojno porušen, leta 2001 pa so ga ponovno postavili. Na otvoritvi bo dr. Andras Bertalan Szekely predstavil referat o Avgustu Pavlu (po katerem se imenuje prireditveni prostor) kot graditelju mostov med slovenskim, madžarskim in nemškim oziroma avstrijskim narodom, njegove pesmi pa bo predstavila gledališka skupina Teharje.

Večer, Petek, 13.09.2002, V ŽARIŠČU , avtor: Darinko Kores Jacks, stran: 4
Srečanje ljudskih pevcev in godcev

To nedeljo bo od 10. ure naprej v hiši Hassmannovih na Grajskem hribu (Slossberg) 157 v avstrijskem obmejnem kraju Lučane (Leutschach - v bližini mejnega prehoda Jurij-Langegg) srečanje štajerskih ljudskih godcev in pevcev z obeh strani meje. Prireditve so pripravili slovensko kulturno društvo 7. člen za avstrijsko Štajersko, njegov prireditveni center **Pavlova** hiša in glasbeno združenje Steirisches Volksliederwerk. Udeleženci se ne bodo le srečali, ampak tudi zapeli in zaigrali. K brezplačnemu obisku vabijo ljubitelje pristne ljudske glasbe z obeh strani meje.

Večer, Torek, 03.09.2002, KULTURA , avtor: Darinko Kores Jacks, stran: 11
Desetdnevno druženje mladih iz Slovenije in Avstrije
Ustvarjalno spoznavanje sebe in sosedov
Pet tematskih sklopov in prosto likovno ustvarjanje - Iz Pavlove hiše na izlete po obeh straneh meje

Od 21. do 30. avgusta je v in ob Pavlovi hiši, prireditvenem centru slovenskega kulturnega društva 7. člen za avstrijsko Štajersko v kraju Potrna (Laafeld) blizu avstrijske Radgone (Bad Radkersburg) potekala mednarodna mladinska izmenjava,

imenovana Jaz, ti, mi. Ob sodelovanju mladinskega kulturnega centra House iz avstrijskega Cmureka (Mureck) in poletne umetniške akademije Hortus niger sta jo pripravila društvo Onej iz Murske Sobote in **Pavlova** hiša, na njej pa je sodelovalo šestnajst mladih - večinoma iz Cmureka in Prekmurja, nekaj pa tudi iz drugih krajev na obeh straneh meje, ki so se poleg druženja in spoznavanja posebnosti obeh sosednjih narodov skupaj posvečali predvsem likovnemu ustvarjanju.

Udeleženci izmenjave so si uredili improvizirano prenočišče kar v šotorih na travnatem dvorišču posestva in na galeriji bodočega muzeja slovenske manjšine na avstrijskem Štajerskem - urediti ga nameravajo v nekdanjem gospodarskem prizidku obnovljene hiše, v kateri je svojčas (do dvajsetih let prejšnjega stoletja) prebivala družina znanega rojaka, slavista in poliglota Avgusta Pavla. Tudi skrb za vzdrževanje reda in čistoče so si hitro porazdelili in nasploh so se hitro sporazumeli, čeprav je komunikacija večinoma potekala v angleščini. Deloma tudi zato, ker je umetniška in pedagoška voditeljica ustvarjalnih delavnic, likovna ustvarjalka Ronni Zettner (ki sicer živi v Nemčiji, vendar še ni povsem osvojila jezika) Južnoafričanka. Organizacijsko sta srečanje vodila Nina Makovecki iz društva Onej in Robert Muscherlin iz Pavlove hiše, ki pravi, da so razlike med mladimi precej manjše, kot so bile nekaj generacij nazaj (poslušajo podobno glasbo, imajo podobne navade in vrednote, blagovne znamke, estetska in etična nagnjenja ipd.), čeprav po drugi strani na obeh straneh meje nekoč dvojezičnega področja dvojezičnost izumira.

Udeleženci izmenjave so si ogledali zanimivosti in znamenitosti, kot so vinotoči in vinske kleti na obeh straneh meje, kulturno središče na Goričkem ter festival nekomercialne rockovske glasbe No Border Jam v mariborski Pekarni. Pokrajino na obeh straneh Mure, ki predstavlja mejo med sosednjima državama, so spoznavali tudi na kolesarskih izletih. Osrednji cilj druženja pa je bilo v procesu likovnega ustvarjanja iskati podobnosti in majhne razlike med narodomoma ter dojeti razlike kot možnost medsebojne bogatitve, ne pa kot vzrok za razhajanja in nesporazume. Temu je bilo namenjenih tudi pet tematskih sklopov likovnega ustvarjanja (poleg tega pa še prosto ustvarjanje umetnin), podanih na izrazito pedagoški način. Velika večina udeležencev se doslej namreč ni resno ukvarjala z likovnim ustvarjanjem, jih pa to očitno veseli, kar je bilo mogoče videti tudi na razstavi v razstavnem prostoru Pavlove hiše in na prostem, ki so jo odprli na predvečer zaključka srečanja, na ogled pa bo do sredine septembra.

Prva tema, imenovana Jaz, je bila namenjena spoznavanju samega sebe in risanju preprostega avtoportreta v stilu poparta oziroma Andyja Warhola. Udeleženci so naslikali avtoportrete na deske, preklane na pol, tako, da je bilo mogoče poljubno združevati njihove polovice. Naslednja tema, imenovana Kje sem, kaj sem, premagovanje meja, je pred udeležence postavila nalogo izdelati kolaž lastnih fotografij, fotografij svojcev, prijateljev, okolja in priljubljenih predmetov, za primer naj bi jim služila dela Roberta Rauschenberga. V okviru tretjega tematskega sklopa, imenovanega Jaz in mi, so po vzoru afriškega kiparstva iz blokov siporeksa izklesali figurice, ki so jih razpostavili kot nekakšno pleme. Četrta tema, Ti, je bila izdelava fotografskega kolaža, za primer naj bi služila dela Davida Hockneya, na katerem je vsak od udeležencev upodobil drugega udeleženca srečanja. Delo pod mentorskim vodstvom Ronni Zettler so zaključili z izdelavo instalacije Vizije za Evropo, postavljene na travniku pred Pavlovo hišo. Njeno okvirno obliko, katere namen je bil v abstraktnem smislu odraziti poglede na združevanje in sodelovanje v širšem kulturnem prostoru, so opredelili na skupinskem brainstormingu. Njegov rezultat je osrednji objekt razstave, izdelan iz kamnov, betonskega bloka, lesa, vrvi, barv in sveče.

Večer, Četrtek, 22.08.2002, V ŽARIŠČU , avtor: Darinko Kores Jacks, stran: 4

Mladinska izmenjava v Pavlovi hiši

V prireditvenem centru slovenskega kulturnega društva 7. člen za avstrijsko Štajersko v kraju **Potrna** (Laafeld) pri avstrijski Radgoni (Bad Radkersburg) poteka od včeraj mednarodno mladinsko srečanje z delovnim naslovom Jaz + ti = mi. Druženje mladih s slovenske in avstrijske strani meje oziroma iz avstrijske Štajerske in slovenskega Pomurja bo trajalo do petka, 30. avgusta, namenjeno pa je predvsem spoznavanju lastnih značilnosti in razumevanju posebnosti sosednjega naroda. Srečanje je organizirano v obliki ustvarjalnih delavnic, dela, ki bodo nastala v tem okvirju, pa bodo javno predstavili na sklepni prireditvi tedna ustvarjalnosti v četrtek, 29. avgusta, ob 19.30.

Večer, Ponedeljek, 19.08.2002, SLOVENIJA , avtor: Boris Jaušovec, stran: 8

Akt in estetika v fotografiji

Potrna /Laafeld (od našega poročevalca)

V Pavlovi hiši Kulturnega društva 7. člen za avstrijske štajerske Slovence so v soboto pripravili otvoritev zanimive razstave Akt in estetika.

Razstavljena dela osmih avtorjev iz Slovenije, Avstrije in Nemčije so nastala v fotografski delavnici prof. Boga Čerina, strokovnega sodelavca za fotografijo mariborske Pedagoške fakultete. Delavnica je sicer le ena od osmih Mednarodne poletne akademije za upodabljalno umetnost Horst Niger. Posebej naj poudarimo, da je od zamisli do razstave minilo manj kot teden dni, saj so črno bele in barvne, povečini akt fotografije, nastale od nedelje do petka na gradu Rihemberk nad Branikom pri Novi Gorici.

Razstavo v Pavlovi hiši je odprl župan okolice avstrijske Radgone Josef Pinteritsch, Bogo Čerin pa je avtorjem podelil diplome.

Delovno vzdušje na enem od desetih fotografskih terminov na gradu Rihemberg

Bogo Čerin

Večer, Petek, 16.08.2002, MARIBOR , avtor: Darinko Kores Jacks, stran: 13

Akt in estetika v Pavlovi hiši

Jutri, v soboto, 17. avgusta, ob 19. uri bodo v Pavlovi hiši, razstavišču slovenskega kulturnega društva Sedmi člen za avstrijsko Štajersko v kraju **Potrna** (Laafeld) pri avstrijski Radgoni (Bad Radkersburg) odprli fotografsko razstavo Hortus niger. Razstavljeni dela so nastala v okviru mednarodne poletne akademije upodabljalnih umetnosti, ki je potekala v različnih krajih Slovenije in Avstrije. Fotografska delavnica Akt in estetika, vodil jo je priznani mojster fotografije Bogomir Čerin iz Maribora, je potekala v Hruševici in na gradu Rihemberk od 11. avgusta do danes. Delavnice so se udeležili Mariborčan Branko Koniček, Koprčani Mojca Gazič, David Vatovec in Mitja Križman, Avstrijci Wilibald Maurer, dr. Klaus Leber in Hannes Ch. Steinman ter Nemca Christian Moik in Eric T. Langer. Pozdravni govor ob odprtju razstave bo imel župan avstrijske Radgone Josef Pinteritsch.

Večer, Sreda, 03.07.2002, KULTURA , avtor: Boris Jaušovec, stran: 11

Multikulturalna in visokotehnološka mineštra, začinjena z ljudskimi godci V Pavlovi hiši nisi sam

Posledice sodobnih družbenih fenomenov, kot sta globalizacija in vseprisotnost telekomunikacijske mreže, za človekove pravice in njihova umetniška obdelava

Potrna/Laafeld (od našega poročevalca)

Pavlova hiša Društva 7. člen za štajerske Slovence v Avstriji je konec minulega tedna znova pripravila zanimivo otvoritev pravzaprav večjih in multimedijskih razstav z raznoliko mednarodno zasedbo.

Skupni naslov prireditve je You Are not Alone (Nisi sam). Razstava, ki bo odprta do 26. julija, se ukvarja s posledicami sodobnih družbenih fenomenov, kot sta globalizacija in vseprisotnost telekomunikacijske mreže, za človekove pravice. Umetniki Marko Peljhan, Anja Medved in Sašo Vrabič iz Slovenije, Kristina Leko in Darko Fritz iz Hrvaške, Tanja Ostojić iz Jugoslavije, Scanner iz Velike Britanije, W.W. Anger iz Avstrije, Critical Art Ensemble iz Združenih držav in italijanski 0100101110101101.org se z instalacijami, videom, avdiom, plakati, fotografijami in diapozitivi ali pa s pomočjo interneta vsak na svoj način soočajo z zasebnostjo in njeno odvisnostjo od javnih družbenih institucij ter nas skušajo ozavestiti o ključnih problemih modernega sveta ter (ne)demokratičnega nadzora. Kuratorka razstave je Nataša Petrešin iz Ljubljane, trenutno tečajnica programa za kuratorje sodobne umetnosti v Amsterdamu.

Na otvoritvi so dr. Charlie Bader, Martin Moped (oba iz Avstrije) in Bernhard Lang (iz Nemčije) pripravili še zabavansko predavanje fiktivnega Inštituta za sodobno kulturno zgodovino avstropopa pod naslovom Tudi Avstropoper je samo človek. Predavanje trojice je na trenutke doseglo neobrzdano neoprimitivističnih skečev Top liste nadrealistov, ki jo v Sloveniji poznamo iz nekaterih drugih časov in z druge strani neba. Nekajkrat pa se je prevesilo tudi v ostro politično kritiko. Poleg "presvitlih gospodov visoke znanosti", kot se imenujejo in so med drugim tudi poglobljeno in nazorno predstavili eno največjih svetovnih iznajdb avstropopa, namreč igranje tako imenovane Luftgitarre (navidezne kitare), so precej številno občinstvo prijetno razvedrili še Ljudski godci z Marije Snežne. Na videz bizaren etno dodatek k multikulti mineštri visoke tehnologije, ki pa je odlično vžgal.

Večer, Petek, 05.04.2002, KULTURA IN ŠOLSTVO , avtor: Branko Žunec, stran: 14
Univerza v Mariboru in Šiftarjeva fundacija o dr. Avgustu Pavlu

Simbolni pomen sinu dveh narodov

Na mednarodnem znanstvenem simpoziju so osvetljevali delo in življenje slovensko-madžarskega pesnika, jezikoslovca, literarnega zgodovinarja, prepородitelja in etnologa

"Njegova osebnost bi imela vsemađžarski pomen, bila bi velika narodna pridobitev, če bi mu bilo dodeljeno mesto, za katerega je bil s svojo usodo in svojim poreklom predestiniran, da bi bilo bratstvo slovenskega in mađžarskega ljudstva nekako simbolizirano v njegovi osebnosti. Prav škoda za vse, kar je bilo zamujenega," je ena od slikovitejših prispevkov, ki smo jih lahko slišali v dopoldanskem, uvodnem delu včerajšnjega mednarodnega znanstvenega simpozija o dr. Avgustu Pavlu (1886, Cankova -1946, Sombotel). Pod pokroviteljstvom predsednika RS Milana Kučana sta ga pripravila Univerza v Mariboru (UM) in ustanova dr. Šiftarjeva fundacija iz Petanjcev.

Pobudo za simpozij, na njem so odkrili Pavlov doprnski kip, je dal rektor UMB dr. Ludvik Toplak, ki je v svojem nagovoru poudaril, da je dr. Pavel nadaljeval delo prekmurskih narodnih prepородiteljev, osveščenih, zavednih in pogumnih Slovencev, od obeh Kuzmičev do pokojnega prof. dr. Vaneka Šiftarja, akademika prof. dr. Antona Vratuše in škofa dr. Jožefa Smeja. Bil je, tako dr. Toplak, evropsko izobražen intelektualec, povezan s prekmursko zemljo in ljudmi, gojil je visoko kulturo in postavljaj temelje sedanje univerze v Sombotelu. Veljal je za zvestega sinu dveh narodov, ki se je kot otrok Panonske nižine zavedal, da je na stičišču slovenske, nemške in mađžarske kulture potrebno sožitje, vzajemno spoštovanje in sodelovanje.

Akademik dr. Vratuša, ki je udeležence simpozija nagovoril v imenu Šiftarjeve fundacije, je kot zanimivost omenil, da sta si dr. Pavel in dr. Šiftar, ki se osebno nista nikoli srečala, med obema svetovnjima vojnama izmenjevala reviji, Pavel je Šiftarju pošiljal znanstveno in domoznansko revijo Vasi Szemle, Šiftar pa je Pavlu pošiljal glasilo Kluba prekmurskih akademikov Mladi Prekmurec. Vratuša, ki je proučeval Pavlovo študijo o cankovskem narečju, ni pozabil omeniti deleža morda najboljšega poznavalca Pavlovega življenja in dela prof. dr. Vilka Novaka, in vloge porabskih Slovencev, ki so bili predmet številnih Pavlovih raziskav in razprav. Spomnil je tudi na dragoceno poslanstvo kulturnega društva sedmi člen, ki združuje nemško in slovensko govoreče intelektualce na avstrijskem Štajerskem, predvsem v radgonskem kotu. V kraju **Potrna**/Laafeld je društvo v zadnjih letih uredilo domačijo, kjer je do leta 1924 živela Pavlova družina; domačija je postalo žarišče kulturnega in umetniškega delovanja dvojezičnih avstrijskih Štajercev.

Pred odkritjem Pavlovega doprnskega kipa sta spregovorila dr. Karol Gadany, rektor Visoke šole v Sombotelu, ki že tri desetletja sodeluje s pedagoško fakulteto UMB - dr. Gadany je kot zanimivost navedel, da stanuje v ulici, ki nosi Pavlovo ime, in mađžarski veleposlanik v Sloveniji Gabor Bagi. Odkritju je sledil uvodni referat etnologije Marije Kozar-Mukič iz sombotelskega muzeja Savaria, ki je zelo izčrpno, nazorno in pregledno osvetlila Pavlovo življenje in delo s posebnim poudarkom na njegovem muzeološkem prispevku. Kozarjeva je tudi povzela uvodoma citirano misel znanega mađžarskega književnika Gyula Illyesa, ta je v svojih liričnih spominih na Pavla leta 1975 podčrtal, da bi se kariera Pavla, ki je imel pesniške ambicije, nenehno razvijala, če bi prišel do duhovnega središča, za katero na Mađžarskem velja Budimpešta.

V popoldanskem delu simpozija je bilo predvideno, da bodo nastopili dr. Marko Jesenšek, Jože Filo, dr. Marija Stanonik, Veronika Simon, Andrej Pavlič, Pavlova

hčerka Judith Simonne Pavel (Spomini na očeta pod naslovom S koreninami globokimi sem zraščena z zemljo), dr. Jožef Smej, akademik dr. Vratuša, dr. Zinka Zorko, cankovski župan Viktor Voršič in Susanne Weitlaner. Kot je v svojem predavanju poudarila Kozarjeva, ko je povzela mnenje Pavlovega učenca Gyule Kissa, se dr. Pavel "do vprašanja pripadnosti ni opredeljeval z izključujočim aliali, ampak s spoznanjem povezovalnega tuditudi. Svoje srce in svojo energijo je namenil kulturi dveh sosednjih narodov in njegovo življenje je bilo zgled za graditev mostov". Referati o dr. Avgustu

Doprnsni kip dr. Avgusta Pavla v veliki dvorani UM so včeraj odkrili (od leve) madžarski veleposlanik Gabor Bagi, rektor Visoke šole v Sombotelu dr. Karol Gadany in rektor UM dr. Ludvik Toplak.

Večer, Ponedeljek, 18.03.2002, KULTURA , avtor: Boris Jaušovec, stran: 9

Izjemno zanimivi prireditvi Društva 7. člen v Pavlovi hiši

Mojster Kerbler in vojaški zemljevidi

Na ogled so Kerblerjeve črnobeke fotografije, pretežno iz njegovega izjemnega ciklusa Haložani

V Pavlovi hiši Kulturnega člen 7. člen za štajerske Slovence so v petek zvečer pripravili dve izjemno zanimivi in dobro obiskani prireditvi.

V prvem delu večera je dr. Vincenc Rajšp, direktor Slovenskega znanstvenega inštituta na Dunaju, predstavil faksimilirano izdajo Jožefinskega vojaškega zemljevida za območje današnje Slovenije, ki je nastajal v letih 1763 do 1787, za Primorsko pa leta 1804, in sta jo v sedmih zvezkih med leti 1995 in 2001 izdala Znanstvenoraziskovalni center SAZU in Arhiv republike Slovenije. Zvezki so sestavljeni iz dveh delov: kart in opisov, bili pa so vse do konca 2. svetovne vojne vojaška skrivnost, saj je šlo za ene najbolj preciznih zemljevidov habsburške monarhije, ki jih je njena vojska s pridom uporabljala že v času Napoleonovih vojn. Kot je povedal Rajšp, so zemljevidi slovenskih dežel zanimivi tudi zato, ker so v veliki meri dvojezični, nemški in slovenski (vindišarsko). Tako je, denimo, sedanja avstrijska vas Laafeld oziroma po slovensko **Potrna** označena z imenoma Lafeld in Potana.

Drugi del večera je zaznamovala otvoritev razstave fotografskih del ptujskega mojstra Stojana Kerblerja. Izjemno bogat opus leta 1938 rojenega umetnika, ki je tudi na otvoritev razstave v Pavlovi hiši prišel s fotoaparatom v rokah, je predstavila

docentka z mariborske Pedagoške fakultete dr. Marjeta Ciglencečki. Na razstavi je na ogled okrog 30 črno-belih fotografij, največ iz ciklusa Haložani, ki je nastajal v 70. letih. Stojan Kerbler je eden najuspešnejših slovenskih fotografov, njegova dela so bila doma in po svetu razstavljena več stokrat. Že od leta 1972 se Stojan Kerbler ponaša z nazivom odličnika Mednarodne federacije fotografskih umetnosti (EFIAP), leta 1979 pa je postal tudi nagrajenec Prešernovega sklada. Dr. Marjeta Ciglencečki je v predstavitvi omenila Kerblerjevo ustvarjanje v drugi polovici 60. let v okviru mariborskega Fotokluba, katerega delo je bilo takrat v Sloveniji "eden najbolj izjemnih likovnih izrazov". Avtorje je še posebej odlikovala dokumentarna fotografija, ko v temnici niso posnetkov v ničemer več popravljali. Po tem obdobju je nastal tudi Kerblerjev znameniti ciklus Haložanov. Mojster se ga je lotil s širokokotnim objektivom in nam pričaral nepozabne podobe obrazov in okolja ter motive neprijaznega vsakdanjika, od oblasti in Boga pozabljenih Haloz. Ampak čas se je v Halozah ustavil zares le s pritiskom na sprožilec Kerblerjevega fotoaparata, danes bi podobne prizore težko našli, je še povedala dr. Marjeta Ciglencečki.

Kerblerjeva razstava bo v Pavlovi hiši na ogled do 4. maja, od torkov do sobot,

Stojan Kerbler,
Haložan, 1973

Večer, Ponedeljek, 28.01.2002, PO SVETU , avtor: Darinko Kores Jacks, stran: 6

Prva letošnja prireditev v slovenskem kulturnem centru Pavlova hiša

Avtobiografija Prelogove in Kološeve fotografije

Pavlova hiša postaja vse bolj odmevno stičišče slovenskega in nemškega oziroma avstrijskega kulturnega prostora

Potrna/Laafeld (od našega poročevalca)

Kulturni in družabni prostor **Pavlova** hiša v kraju Potrna/Laafeld v neposredni bližini avstrijske Radgone, za katerega skrbi slovensko Kulturno društvo 7. člen za avstrijsko Štajersko, postaja vse pomembnejše in vse bolj odmevno stičišče slovenskega in nemškega kulturnega prostora. To je potrdila tudi prva prireditev v tem koledarskem letu (pripravili so jo prejšnji petek, 25. januarja), odprtje fotografske razstave in predstavitev nove knjige ob spremljavi klasičnega kitarsko-violinskega dueta, ki jo je s svojim obiskom počastil tudi okrajni glavar radgonskega območja.

Za Pokrajinski muzej Murska Sobota, osrednjo tovrstno ustanovo v bližnjem slovenskem Pomurju, je razstava fotografij Jožeta Kološe Kološa prva večja predstavitev na avstrijskem Štajerskem. Kakovost razstave in dober obisk otvoritve pa napovedujeta, da jih bo najbrž v kratkem še več. Razstava v Potrni je le delček bogate zbirke Kološevih del, ki jih hranijo v muzeju. Avtor razstave, umetnostni zgodovinar in kustos Janez Balažic, je izbral dela iz obdobja, ki ga je mojster Jože Kološa Kološ posnel v času, ko je živel v rodnem Prekmurju. Leta 1920 v Murski Soboti rojeni avtor (umrl je leta 1998) se je ukvarjal skoraj izključno s črno-belo fotografijo, njene izrazne možnosti pa je izpilil do popolnosti. V svojem prekmurskem obdobju od sredine tridesetih let do leta 1959, ko se je preselil na Primorsko, se je posvetil predvsem portretni in krajinski

fotografiji ter tihožitjem. Na njegovo ustvarjanje je precej vplivala sočasna literatura socialnega realizma, predvsem Miška Kranjca. Avtor razstave je prebral tudi pismo Kološeve vdove, ki se odprtja žal ni mogla udeležiti. Osrednji dogodek večera pa je bila nedvomno predstavitev knjige Izživela sem svojo usodo (Leb mein Schicksal aus), pred kratkim je v nemškem jeziku izšla pri celovški Mohorjevi družbi (morda lahko pričakujemo še slovenski prevod). V precej skromnejši izdaji (nekakšni samozaložbi, namenjeni ožjemu krogu znancev) so knjigo predstavili že lani, ko so v Pavlovi hiši priredili proslavo ob 75. rojstnem dnevu avtorice Josefe (Pepike) Prelog, tako rekoč kulturne figure slovenskega življa na avstrijskem Štajerskem in še posebno na širšem radgonskem območju. Josefa Prelog je opravila pionirsko delo pri terenskem raziskovanju narodnih pesmi svojega okolja, tako slovenskih kot nemških. Tudi sama piše pesmi in zgodbe (v obeh jezikih), te sestavljajo drugi del njene knjige (pravi, da jih ima v zalogi še mnogo in razmišlja o izdaji nadaljevanja). Prvi in osrednji del je z družinsko predzgodbo razširjena avtobiografija. Ob predstavitvi knjige je Prelogova prebrala le eno svojo pesem, še prej pa dve, ki so ji ju poslali prijatelji z bolj oddaljenih koncev Avstrije. Radgona s svojimi termami je namreč priljubljen turistični kraj, Josefa Prelog pa na vrtu svoje hiše v bližini med drugim skrbi za štorcklje, ki redno gnezdijo pri njej, kar pogosto pritegne turiste. Pogovor včasih privede do izmenjave pesmi - pa tudi širjenja vednosti o dvojezični kulturi področja. ^

Štajerska ljudska pesnica in pisateljica Josefa Prelog s svojim prvencem v Pavlovi hiši.

Boris Jaušovec